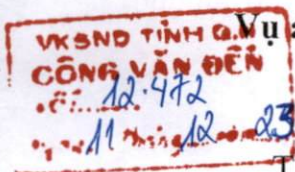

Số: 1 /TB-VC1-V2

Hà Nội, ngày 06 tháng 12 năm 2023

THÔNG BÁO RÚT KINH NGHIỆM

Vụ án “**Tranh chấp về thừa kế tài sản và đề nghị hủy Giấy chứng nhận quyền sử dụng đất, bồi thường thiệt hại ngoài hợp đồng**”

Thực hiện chức năng kiểm sát xét xử phúc thẩm đối với vụ án; giữa nguyên đơn bà Trần Thị Miên với bị đơn ông Tống Văn Võ do Tòa án nhân dân thành phố Hải Phòng xét xử sơ thẩm, Viện kiểm sát nhân dân cấp cao tại Hà Nội thấy Tòa án cấp sơ thẩm có một số vi phạm, cụ thể như sau:

1. Nội dung vụ án và kết quả giải quyết của Tòa án

Cụ Nguyễn Thị Đột nhận ông Phạm Văn Đăng (chồng bà Miên) làm con nuôi từ khi ông Đăng còn nhỏ, có khai sinh và nhập hộ khẩu, ông Đăng còn có tên là Nguyễn Văn Đăng, đã được Ủy ban nhân dân xã Tân Hưng xác nhận là một người. Cụ Đột khi còn sống có tài sản là diện tích đất 279m² tại thửa đất số 201, tờ bản đồ số 32, địa chỉ: thôn Nam Tạ, xã Tân Hưng, huyện Vĩnh Bảo, thành phố Hải Phòng đã được Ủy ban nhân dân huyện Vĩnh Bảo cấp Giấy chứng nhận quyền sử dụng đất số G392558 ngày 01/5/1997. Khi cụ Tống Văn Gốc còn sống, cụ Gốc không có ý kiến gì đối với việc cụ Đột được cấp Giấy chứng nhận quyền sử dụng đất. Ngày 26/02/2005, ông Đăng chết không để lại di chúc. Ngày 01/01/2007 cụ Đột chết. Trước khi chết ngày 06/11/2006, cụ Đột lập di chúc với nội dung: Cụ Đột cho bà Miên toàn quyền quản lý, sử dụng thửa đất số 201 nêu trên, có sự chứng kiến của các bà Nguyễn Thị Thảo, Nguyễn Thị Mão và xác nhận của cán bộ địa chính xã Tân Hưng.

Về lối đi của thửa đất số 201, từ khi cụ Đột quản lý, sử dụng, thửa đất đã có lối đi ra đường thôn, xóm diện tích khoảng 60m², phía Bắc giáp thửa đất số 199b của hộ cụ Tống Văn Gốc, nay do ông Tống Văn Võ quản lý, sử dụng; phía Nam giáp thửa đất số 203 của ông Nguyễn Văn Hải; phía Đông giáp đường ngõ xóm; phía Tây giáp thửa đất số 201. Trong thời gian bà Miên đi làm xa, ông Võ đã xây dựng trái phép trên thửa đất này nên đã lấn chiếm khoảng 60m² đất là lối đi chung. Vì vậy bà Miên khởi kiện, đề nghị Tòa án giải quyết: **(1).** Công nhận Di chúc ngày 06/11/2006 của cụ Nguyễn Thị Đột có hiệu lực; **(2).** Buộc ông Võ chấm dứt hành vi xây dựng trái phép trên đất tại thửa đất số 201, trả lại diện tích 279m² đất và ngõ đi chung 60m²; **(3).** Hủy Giấy chứng nhận quyền sử dụng đất số BB456379 do Ủy ban nhân dân huyện Vĩnh Bảo cấp ngày 23/12/2010 cho cụ Tống Văn Gốc, cụ Vũ Thị Hìn.

Đối với yêu cầu phản tố, yêu cầu độc lập của bị đơn, người có quyền lợi, nghĩa vụ liên quan, bà có quan điểm như sau: Diện tích đất 342m² và tài sản trên đất tại thửa đất số 53, tờ bản đồ số 32, địa chỉ: thôn Nam Tạ, xã Tân Hưng, huyện Vĩnh

Bảo, thành phố Hải Phòng đã được cấp Giấy chứng nhận quyền sử dụng đất là tài sản của ông Đăng và bà, không liên quan gì đến cụ Đột hay cụ Gốc. Bà Miên và các con của bà không gây ảnh hưởng gì đến tinh thần hay vật chất của cụ Hìn. Vì vậy đề nghị Tòa án không chấp nhận toàn bộ yêu cầu phản tố, yêu cầu độc lập của ông Võ và cụ Hìn, gồm: (1). Hủy Giấy chứng nhận quyền sử dụng đất mà Ủy ban nhân dân huyện Vĩnh Bảo đã cấp đối với thửa số 201; thửa số 53 để chia thừa kế theo pháp luật; (2). Yêu cầu bà Miên cùng các con bồi thường tổn thất về tinh thần cho cụ Hìn số tiền là 100.000.000 đồng.

Bị đơn ông Tống Văn Võ, người có quyền lợi nghĩa vụ liên quan đứng về phía bị đơn thống nhất trình bày: Bố ông Võ là cụ Tống Văn Gốc (còn gọi là Tống Gốc) và cụ Nguyễn Thị Đột xây dựng gia đình với nhau từ tháng 9/1952, không có con chung nên các cụ đã nhận ông Đăng (Phạm Văn Đăng; tên gọi khác Nguyễn Văn Đăng) làm con nuôi, có giấy xác nhận của quân đội nơi cụ Gốc công tác. Các cụ và ông Đăng cùng sinh sống tại mảnh đất của các cụ sinh ra cho cụ Gốc. Được sự đồng ý của cụ Đột và gia đình, cụ Gốc đã xây dựng gia đình với cụ Vũ Thị Hìn sinh được 3 người con là Tống Văn Võ, Tống Văn Tiến, Tống Thị Thanh Hương; tại thời điểm cụ Gốc và cụ Hìn sinh sống với nhau thì không đăng ký kết hôn, đến ngày 18/6/2020 mới đăng ký kết hôn. Cụ Gốc, cụ Đột, cụ Hìn, ông Đăng, ông Tiến, bà Hương, ông Võ sinh sống cùng nhau trên cùng một diện tích đất. Năm 1997, cụ Đột tự ý làm thủ tục cấp Giấy chứng nhận quyền sử dụng đất đối với diện tích đất 279m² tại thửa đất số 201. Trên Giấy chứng nhận quyền sử dụng đất và bản đồ địa chính xã không thể hiện lối đi. Ngày 26/02/2005, ông Đăng chết do tai nạn giao thông. Sau khi ông Đăng chết, cụ Đột ra ở với bà Miên, và thỏa thuận để lại mảnh đất 279m² cho cụ Gốc và nhận 1 khoản tiền. Sau đó, gia đình ông Tiến đã phá nhà tranh tre, xây 1 ngôi nhà cấp 4 trên diện tích đất mang tên cụ Gốc, cụ Hìn và 1 phần trên đất mang tên cụ Đột, sinh sống ổn định. Đến tháng 4/2020, cụ Gốc phá nhà cấp 4 để xây nhà mới thì bà Miên đến ngăn cản, cho rằng cụ Đột đã lập di chúc cho bà Miên mảnh đất này. Cụ Gốc chết ngày 11/8/2020.

Đối với thửa đất số 53, diện tích 342m² và tài sản trên đất, bà Trần Thị Miên đang sử dụng có nguồn gốc là do cụ Gốc và cụ Đột mua cho ông Đăng. Sau đó ông Đăng đã được Ủy ban nhân dân huyện Vĩnh Bảo cấp Giấy chứng nhận quyền sử dụng đất, nay ông Đăng chết thì cụ Gốc phải được hưởng 1 phần thừa kế.

Do đó, ông Võ đề nghị Tòa án không chấp nhận toàn bộ yêu cầu khởi kiện của bà Miên; chấp nhận yêu cầu phản tố của ông, yêu cầu độc lập của cụ Hìn.

Tại phiên tòa ông Võ rút yêu cầu đề nghị hủy Giấy chứng nhận quyền sử dụng đất thửa số 201 đứng tên cụ Nguyễn Thị Đột, bổ sung yêu cầu bà Miên phải bồi thường cho ông số tiền 125.000.000 đồng là tiền ông Võ phải bỏ ra để đi lại theo vụ kiện. Cụ Hìn nâng mức bồi thường tổn hại vật chất và tinh thần là 200.000.000 đồng.

Bản án dân sự sơ thẩm số 62/2022/DS-ST ngày 22/9/2022 của Tòa án nhân dân thành phố Hải Phòng, quyết định:

1. Không chấp nhận yêu cầu khởi kiện của bà Trần Thị Miên về đề nghị:
 - Chia di sản thừa kế của cụ Nguyễn Thị Đột theo Di chúc ngày 06-11-2006;

- Buộc ông Tống Văn Võ trả lại bà 60m² đất là lối đi chung...
- Hủy Giấy chứng nhận quyền sử dụng đất đứng tên ông Tống Văn Gốc, bà Vũ Thị Hịn.

2. Chia di sản thừa kế của cụ Nguyễn Thị Đột theo pháp luật: Các chị Phạm Thị Huyền... được nhận chung phần di sản thừa kế của cụ Nguyễn Thị Đột là diện tích đất thực tế 324m²... các chị Phạm Thị Huyền... được sử dụng phần ngõ đi có diện tích 35m²... phải có nghĩa vụ thanh toán cho cụ Vũ Thị Hịn... số tiền 105.000.000 đồng... Ông Tống Văn Võ có nghĩa vụ tháo dỡ phần móng nhà có diện tích 98m²...

3. Không chấp nhận yêu cầu phản tố của bị đơn ông Tống Văn Võ về đề nghị:

Xác định diện tích đất 279m²... là di sản thừa kế của cụ Tống Văn Gốc và chia di sản thừa kế này theo quy định pháp luật

4. Không chấp nhận yêu cầu độc lập của cụ Vũ Thị Hịn về đề nghị:

Hủy Giấy chứng nhận quyền sử dụng đất... tại thửa đất số 53... chia di sản thừa kế thửa đất số 53; Bà Trần Thị Miên... phải bồi thường tổn thất số tiền là 100.000.000 đồng.

5. Đình chỉ yêu cầu của ông Tống Văn Võ về đề nghị: Hủy Giấy chứng nhận quyền sử dụng đất... đứng tên cụ Nguyễn Thị Đột.

Bản án còn quyết định về án phí, nghĩa vụ thi hành án dân sự và quyền kháng cáo cho các đương sự theo quy định của pháp luật.

Sau khi xét xử sơ thẩm, bị đơn ông Tống Văn Võ và người có quyền lợi nghĩa vụ liên quan có đơn kháng cáo toàn bộ bản án sơ thẩm. Viện kiểm sát nhân dân thành phố Hải Phòng kháng nghị một phần nội dung bản án.

Bản án dân sự phúc thẩm số 461/2023/DS-PT ngày 20/9/2023 của Tòa án nhân dân cấp cao tại Hà Nội quyết định: Chấp nhận quyết định kháng nghị của Viện kiểm sát nhân dân thành phố Hải Phòng; một phần kháng cáo của bị đơn cùng người có quyền lợi nghĩa vụ liên quan: Hủy bản án dân sự sơ thẩm số 62/2022/DS-ST ngày 22/9/2022 của Tòa án nhân dân thành phố Hải Phòng.

2. Nội dung cần rút kinh nghiệm

Cụ Nguyễn Thị Đột và cụ Tống Văn Gốc sống trên hai thửa đất khác nhau, nhưng liền kề, không phân định ranh giới, khi còn sống các cụ vẫn qua lại với nhau. Như vậy, không có căn cứ xác định cụ Gốc bỏ cụ Đột để đi kết hôn với cụ Hịn. Trong cuộc sống, cụ Gốc tồn tại 02 quan hệ hôn nhân thực tế. Tuy nhiên theo Luật Hôn nhân gia đình năm 1959 chỉ chấp nhận quan hệ một vợ một chồng. Trong khi cụ Gốc chưa ly hôn với cụ Đột lại chung sống như vợ chồng với cụ Hịn, trước khi cụ Đột (chết ngày 01/01/2007) cụ Gốc với cụ Hịn không được công nhận là vợ chồng. Nhưng sau khi cụ Đột chết cụ Gốc mới làm thủ tục đăng ký kết hôn với cụ Hịn, nên xác định hôn nhân giữa cụ Gốc với cụ Hịn là hợp pháp. Do đó, Bản di chúc cụ Đột lập ngày 06/11/2006 với nội dung: Cụ Nguyễn Thị Đột cho bà Trần Thị Miên toàn quyền quản lý, sử dụng diện tích đất 279m² tại thửa đất số 201, tờ bản đồ số

32, địa chỉ: thôn Nam Tạ, xã Tân Hưng, huyện Vĩnh Bảo, thành phố Hải Phòng, Giấy chứng nhận quyền sử dụng đất số G392558 do Ủy ban nhân dân huyện Vĩnh Bảo cấp ngày 01/5/1997 đứng tên Nguyễn Thị Đột là chưa đúng quy định của Luật Hôn nhân gia đình năm 1959, vì đây là tài sản chung của hai cụ Đột và cụ Gốc.

Tòa án cấp sơ thẩm đã xác định bản Di chúc cụ Đột lập ngày 06-11-2006 là chưa đúng với quy định tại Điều 630, 634 của Bộ luật Dân sự và các điều 652, 656 của Bộ luật Dân sự năm 2005, không đảm bảo điều kiện di chúc có hiệu lực pháp luật, nên đã chia di sản thừa kế của cụ Nguyễn Thị Đột theo pháp luật là có cơ sở. Tuy nhiên khi phân chia di sản thừa kế là diện tích đất 279m² nêu trên (diện tích thực tế hiện nay là 324m²) đã không xem xét đến phần di sản cụ Gốc trong khối tài sản chung của hai cụ như đã phân tích trên ? Chưa xác định diện, hàng thừa kế của hai cụ là những ai? di sản của hai cụ còn những tài sản nào khác ? mà chỉ chia cho các chị Phạm Thị Huyền, Phạm Thị YẾN, Phạm Thị Thu Uyên và buộc phải thanh toán giá trị phần đất ngõ đi chung là chưa đúng quy định pháp luật.

Tòa án cấp sơ thẩm giao cho các chị Phạm Thị Huyền, Phạm Thị YẾN, Phạm Thị Thu Uyên được sử dụng phần ngõ đi có diện tích 35m², thuộc thửa đất 199b, đã được Ủy ban nhân dân huyện Vĩnh Bảo cấp Giấy chứng nhận quyền sử dụng đất số BB456379 đứng tên người sử dụng là cụ ông Tống Văn Gốc, và vợ là cụ Vũ Thị Hị làm ngõ đi vào diện tích đất của mình và được sử dụng cổng của ngõ đi này do vợ chồng ông Tống Văn Tiến xây dựng nhưng lại không hủy một phần Giấy chứng nhận quyền sử dụng đất số BB456379 nêu trên, bởi vì trong đó có phần 35m² mà giao cho các chị Huyền, YẾN, Uyên làm ngõ đi là thiếu sót.

Vi phạm nêu trên đã được VKSND thành phố Hải Phòng phát hiện, kháng nghị một phần nội dung bản án sơ thẩm, được Tòa án nhân dân cấp cao chấp nhận. Viện kiểm sát nhân dân cấp cao tại Hà Nội thông báo để các Viện kiểm sát nhân dân cấp tỉnh, Viện kiểm sát nhân dân cấp huyện trong khu vực nghiên cứu, rút kinh nghiệm để thực hiện có hiệu quả công tác kiểm sát việc giải quyết các vụ việc dân sự./.

Nơi nhận:

- Đ/c Nguyễn Quang Dũng PVT VKSTC (b/c);
- Vụ 9- VKSND tối cao (b/c);
- Đ/c Viện trưởng VC1 (b/c);
- Các đ/c Phó viện trưởng VC1;
- Viện cấp cao 2, 3;
- Các Viện nghiệp vụ và VP VC1;
- VKSND 28 tỉnh, TP phía Bắc;
- Lưu VC1, HSKS.

(36b)

**KT. VIỆN TRƯỞNG
PHÓ VIỆN TRƯỞNG**

Phạm Văn Hòa